

Luceafarul

Mihai Eminescu

Prezentarea tablourilor

In primul tablou (strofele 1-43) este ilustrata povestea de iubire dintre doua fiinte apartinand unor lumi diferite, ceea ce evidentiaza atractia contrariilor. Incipitul poemului este reprezentat de o formula specifica basmului (" A fost odata ca-n povesti/ A fost ca niciodata"), prin care este sugerat timpul mitic. Incipitul poemului reda portretul fetei de imparat, caracterizata prin puritate si frumusetate iesita din comun, prin origine aleasa, trasaturi care au rolul de a o scoate din randul oamenilor obisnuiti, deoarece ea este muritoare care aspira la iubirea Luceafarului, dorind sa-si depaseasca, astfel, conditia. Unicitatea fetei este sugerata prin intermediul comparatiei ("Cum e fecioara intre sfinti/ Si luna intre stele"), iar frumusetatea extraordinara printr-o forma de superlativ popular ("O prea frumoasa fata").

Imaginarul poetic este de factura romantica, fiind ilustrat prin urmatoarele motive: noaptea, castelul, fereastra, visul, oglinda, dorul, zburatorul, marea. Fata contempla Luceafarul de la fereastra dinspre mare a castelului si se indragosteste de acesta. La randul sau, Luceafarul o indrageste pe fata, sugerandu-se, astfel, reciprocitatea sentimentelor. Intensitatea sentimentelor pe care le nutreste Luceafarul fata de fata de imparat este redata simbolic prin stralucirea sa si prin metafora "o mreaja de vampaie". Semnificatia alegoriei este ca fata aspira spre absolut, iar spiritul superior, Luceafarul, simte nevoia compensatorie a materialitatii.

Comunicare dintre cele doua lumi, terestra si cosmica, este evidentiata prin motivul ferestrei, al oglinzii si al visului: "Ea il privea cu un suras,/ El tremura-n oglinda,/Caci o urma adanc in vis/ De suflet sa se prinda."

Cuprinsa de dor, fata il invoca pe Luceafar, chemarea ei fiind patetica, incarcata de dorinta: "Cobori, in jos, lucefăr bland,/ Alunecand pe-o rază,/Pătrunde – n casă si in gând/ Si viața-mi luminează!"Luceafarul se va intrupa de doua ori, de fiecare data, din elemente antitetice , evidentiindu-se, astfel, capacitatea sa de a reuni contrariile.

Prima intrupare, din mare si cer, sta sta sub semnul perfectiunii sugerate de simbolul cercului (Si apa unde-au fost cazut/In cercuri se rotește") si corespunde ipostazei angelice, dar si celei neptunice. Luceafarului este realizat dupa canoanele romantice ("par de aur moale" , "umerele goale", "umbra fetei stravezii"), iar in contrast cu paloarea feței sunt ochii a căror stralucire ("Un mort frumos cu ochii vii/ Ce scanteie –n afara") este interpretata de fata ca semn al morții.

La cea de-a doua intrupare, din soare si noapte, Luceafarul ia chip demonic, imaginea acestuia fiind creată după canoanele romantismului, prin intermediul epitetelor: "negru giulgi", „marmoreele brață", "trist, gânditor". Si de data se remarca stralucirea ochilor, semn al nemuririi: "Dar ochii mari si minunati/ Lucesc adanc himeric". Refuzul fetei de a-l urma pe Luceafar evidentiaza incapacitatea

omului comun de a se obiectiva, deoarece fata se limitează la senzațiile resimțite: ”Și ochiul tău mă-ngheață”/ ”Privirea ta mă arde.” De fiecare dată, Luceafărul îi oferă fetei nemurirea, însă fata se sperie și refuză sa-l urmeze pe Luceafăr: ”Străin la vorbă și la port/ Lucești fără de viață,? Căci eu sunt vie, tu ești mort/ Și ochiul tău mă-ngheață.”

Cele două refuzuri ale fetei sugerează ideea ca omul comun nu poate depăși limitele condiției sale de muritor, spre deosebire de geniu, care este gata sa renunțe la nemurire pentru “o ora de iubire”, întrucât pentru acesta iubirea este un ideal tangibil doar prin sacrificiu, dăruire și devotament.

Tabloul al doilea (strofele 44-64) ilustrează ipostaza iubirii terestre opusă iubirii ideale dintre Luceafăr și fata de împărat. Aceasta își pierde atributele unicității, numele Catalina având rolul de a o integra în rândul oamenilor obișnuiți. Asemănarea numelor, Catalin și Catalina, evidențiază simbolul perechii. În acest tablou atmosfera nu mai este solemnă, ci obișnuită, iar limbajul este familiar, marcat de prezența termenilor populari, a expresiilor și a interjecțiilor: „băiat din flori și de pripas”, „mări”, ”acu-i acu”, ”să-ți încerci norocul”. Dacă întâlnirea dintre Luceafăr și fata de împărat stă sub semnul infinitului, (marea, cerul), al eternității, întâlnirea dintre Cătălin și Cătălina are loc ”într-un ungher”, metaforă ce simbolizează lumea limitată a oamenilor obișnuiți.

Catalin, reprezintă întruchiparea teluricului, a instinctului viclean care guvernează lumea oamenilor comuni. El este prezentat în antiteză cu Luceafărul, prin termeni ușor ironici: “viclean copil de casa”, “baiat din flori și de pripas”, ”îndrăzneț cu ochii”. Cătălin nu face decât să-și încerce norocul, deoarece oamenii comuni nu sunt stăpâni pe propriul destin, viața lor depinde de noroc. Catalin o inițiază pe Catalina în ritualul erotic, sub forma unui joc, iar aceasta descoperă asemanările dintre ei: ”Încă de mic/ te cunoșteam pe tine,/ Și guraliv, și de nimic/Te-ai potrivi cu mine.”

Chiar dacă accepta iubirea pamanteană, Catalina rămâne cu nostalgia Luceafărului: “În veci îl voi iubi și-n veci / Va ramane departe”. Dacă Luceafărul îi oferă fetei nemurire, Cătălin îi propune fuga în lume, care ar putea simboliza pierderea în anonimatul existenței și renunțarea la ideal: ”Vei pierde dorul de părinți/Și visul de luceferi.”

Tabloul al treilea (strofele 65-85) este format din trei secvențe: zborul cosmic, rugăminta adresată Demiurgului și refuzul dezlegării de nemurire. Acest tablou începe cu un inegalabil pastel cosmic. Comparația ”Părea un fulger neîntrerupt” semnifică strălucirea Luceafărului și viteza sa uimitoare, căci el are capacitatea de a depăși limitele temporale și spațiale: ”câi de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe.” Luceafărul se îndreaptă către originile lumii: ”Vedea, ca-n ziua cea dentăi,/Cum izvorau lumine;”. Punctul în care ajunge este spațiul demiurgic, atemporal, infinit: ”Căci unde-ajunge nu-i hotar,/ Nici ochi spre a cunoaște/Si vremea-ncearcă în zadar/Din goluri a se naște.”

Hyperion îi cere Demiurgului să-l dezlege de nemurire pentru a descifra taina iubirii absolute. Prin intermediul epanadiplozei (repetiția aceluiași cuvânt la

începutul și la sfârșitul unei unități sintactice) se sugerează ideea că, deși Hyperion este parte integrantă a lumii, a apărut o dată cu aceasta, el își dorește starea se "repaos", metaforă ce simbolizează viața finită, stingerea: "Din chaos, Doamne, am apărut/ Și m-aș întoarce-n chaos.../Și din repaos m-m născut/ Mi-e sete de repaos".

În acest tablou Lucefărul este numit Hyperion, iar numele are semnificația "cel care merge pe deasupra". După Hesiod, Hyperion este fiul Cerului, tatăl Soarelui și al Lunii. Demiurgul este cel care rostește pentru prima dată numele lui Hyperion, fiind cel care cunoaște cu adevărat identitatea acestuia.

Demiurgul îl refuza pe Luceafăr, deoarece acesta este parte integrată a Universului, este "cuvântul mei dentăi", iar dezlegarea de nemurire ar echivala cu negarea creației, cu dezechilibrul lumii. Prin cuvintele Demiurgului este evidențiată opoziția dintre condiția omului comun și condiția geniului. Astfel, existența omului comun stă sub semnul efemerității, al desertăciunii, al norocului schimbător, în timp ce existența geniului stă sub semnul eternității, al idealurilor înalte: "Ei numai doar durează-n vânt/ Deșerte idealuri/ Când valuri află un mormânt,/ Răsar în urmă valuri; // Ei doar au stele cu noroc/ Și prigoniri de soarte,/ Noi nu avem nici timp, nici loc/ Și nu cunoaștem moarte". Neputând să-l dezlege de nemurire, Demiurgul îi oferă lui Hyperion diferite ipostaze ale geniului: savantul, artistul, conducătorul, exploratorul.

In al patrulea tablou (strofele 86-98), Luceafărul își reia locul pe cer, iar în plan uman cei doi pamantenți își trăiesc povestea de iubire. Acest tablou este construit simetric față de primul, deoarece se interferează cele două lumi. Cadrul este romantic, feeric, fiind conturat prin motive romantice precum: asfintitul, noaptea, luna, apa, codrul, teiul, cuplul adamic.

Declarația de dragoste a lui Catalin evidențiază profunzimea pasiunii și unicitatea iubirii: "iubirea mea dentăi /Si visul meu din urmă" Cătălin este văzut acum drept barbatul unic, inobilat de sentimentul iubirii, iar cei doi îndrăgostiți întruchiparea cuplului adamic.

De data aceasta, fata vede în Lucefăr doar o stea a norocului, căreia îi încredințează dorințele sale. Cea de-a treia invocație a fetei este diferită de primele două, deoarece fata nu se mai află singură, în casa, ci în codru, locul unde se împlinește idila terestră.

Ultimele cuvinte ale Luceafărului exprimă tristetea acestuia generată de incompatibilitatea celor două condiții. Fata de împărat numită metaforic "chip de lut" și-a pierdut atributele unicității, fiind o ființă comună, efemeră, a carei existență depinde de noroc: "Ce-ți pasă, ție, chip de lut,/dac-oi fie eu sau altul/trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul ve petrece."

Opoziția dintre cele două lumi este accentuată prin conjuncția adversativă *ci*: "Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece." Epitetele "nemuritor și rece" exprimă atributele eternității, ale obiectivității și contemplării apolinice.

Concluzia

In concluzie , “Luceafarul” este un poem romantic, apartenenta la acest curent fiind evidentiata prin teme si motive, imbinarea speciilor, constructia bazata pe antiteza planurilor universal-cosmic si uman-terestru.